

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/190/2022
Identifikačné číslo spisu:	1516202304
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2024
Meno a priezvisko:	Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1516202304.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o., Bratislava, Sibirská 55, IČO: 44138369, zastúpeného advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Zvolen, Stráž 3/223, proti žalovanej D., narodenej C., zastúpenej advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Bratislava, Hviezdoslavovo nám. 25, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 18C/93/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 3. februára 2022 sp. zn. 9Co/64/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má voči žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 25. októbra 2018 č. k. 18C/93/2016-172 žalobu zamietol a rozhodol, že žalovaná má právo na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

1.1. Rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 137 CSP, § 48 ods. 1, § 123, § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 6 ods. 6 zák. č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zistil, že 19. júna 2015 bola medzi žalobcom ako kupujúcim a žalovanou ako predávajúcou uzatvorená kúpna zmluva, predmetom ktorej bol prevod nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. úz. S., K. S., okres Q., zapísaných na LV č. XXXX, parcely registra „C“ evidované na mape určeného operátu, parc. č. XXXX, druh pozemku - orná pôda o výmere XXXX m². Návrh na vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bol Okresnému úradu Nitra, katastrálny odbor doručený 2. júla 2015. Žalovaná od kúpnej zmluvy odstúpila a vklad vlastníckeho práva titulom predmetnej kúpnej zmluvy bol zrušený. Žalovaná 4. marca 2016 uzatvorila so spoločnosťou MH Invest, s. r. o. kúpnu zmluvu č. C., na základe ktorej odpredala nehnuteľnosť parc. č. C., ornú pôdu o výmere XXXX m². Spoločnosť MH Invest s. r. o. bola zapísaná ako vlastník parc. č. XXXX/X o výmere XXXX m², ostatné plochy (LV č. XXXX, č. I. XX). Na základe kúpnej zmluvy z 21. júna 2016 č. XXXXXXXXX medzi MH Invest s. r. o. ako predávajúcim a spoločnosťou MH Invest II, s. r. o. ako kupujúcim (zverejnené v Centrálnom registri zmlúv) bola ako

vlastník pozemku parc. č. XXXX, orná pôda o výmere XXXX m², zapísaná do katastra nehnuteľností spoločnosť MH Invest II, s. r. o. Právoplatnosťou rozhodnutia Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky č. K. z 18. augusta 2016 (ďalej len „Rozhodnutie“) došlo, okrem iného, k vyvlastneniu pozemkov v prospech spoločnosti MH Invest s. r. o. Žalobca 20. júna 2017 doručil súdu návrh na zmenu žaloby. Súd prvej inštancie uznesením z 13. septembra 2017 č. k. 18C/93/2016-102 pripustil zmenu žaloby tak, že: „Súd určuje, že žalobca bol podielovým spoluvlastníkom pozemkov registra „C“ v kat. úz. S., obec S., okres Q. s parc. č. C., orná pôda o výmere C. m² ku dňu ich vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení z 18. augusta 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky, č. C. v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy z 10. októbra 2016 č. C.“

1.2. Súd prvej inštancie mal za to, že v danej veci nebol daný naliehavý právny záujem, nakoľko vyhovením žaloby by sa nezmenilo právne postavenie žalobcu a nebolo ani zrejmé, aké právne dôsledky by malo mať prípadné vyhovenie žaloby. Vyslovil, že žalobca žalobou s daným určovacím petitom nemôže dosiahnuť odstránenie spornosti svojho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu. Ak by sa mala vyplácať náhrada za nehnuteľnosť, v tom prípade, by mala byť podaná žaloba na plnenie, ktorá má prednosť pred určovacou žalobou. Zároveň súd prvej inštancie poukázal, že žalobca žiada určitý právny stav do minulosti, teda sa nedotýka aktuálneho stavu, avšak ani na takomto určení žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na predmetnej žalobe. V konaní nebolo sporné, že po uzavretí zmluvy z 19. júna 2015, ale pred ďalším rozhodnutím správneho orgánu o návrhu na vklad vlastníckeho práva, vzniklo štátu predkupné právo k spornému pozemku priamo zo zákona dňom schválenia návrhu na vydanie osvedčenia o významnej investícii vládou, t. j. 8. júla 2015. Tak, ako už skonštatoval Najvyšší súd SR, rozhodujúc v konaniach o preskúmaní zákonnosti rozhodnutí orgánu verejnej správy vydaných po vyhovení protestu prokurátora, zmluvná voľnosť žalovanej ako vlastníčky pozemku, ku ktorému sa viazalo predkupné právo štátu podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z., bola obmedzená priamo zo zákona a žalovaná bola povinná ponúknuť pozemok prednostne štátu. Pretože po uzavretí zmluvy a pred rozhodnutím správneho orgánu o návrhu na vklad vlastníckeho práva prišlo k situácii, ktorá bránila realizácii predmetu zmluvy, nastala tým podľa rozhodnutí Najvyššieho súdu SR z 30. mája 2018 sp. zn. 3Sžrk/5/2017 a z 18. augusta 2018 sp. zn. 6Sžrk/3/2018 dodatočná právna nemožnosť dohodnutého plnenia. Následne plnenie dohodnuté v kúpnej zmluve z 19. júna 2015 sa stalo po vzniku záväzku nemožným, povinnosť žalovanej plniť zanikla podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka a tým zanikol aj jej záväzok. Pretože záväzok zanikol, žalobca nemohol nikdy na jeho základe nadobudnúť vlastnícke právo k predmetnému pozemku, a tak nemôže byť vlastníkom pozemku ani ku dňu jeho vyvlastnenia. S poukazom na tieto skutočnosti, ako aj vyššie uvedené, súd prvej inštancie žalobu zamietol. Súd prvej inštancie nevykonával žalovanou navrhnutý dôkaz - výsluch žalobcu, nakoľko ho následne žalovaná považovala za nadbytočný, a preto ho súd zamietol.

1.3. O trovách konania rozhodol tak, že plne úspešnej žalovanej priznal s poukazom na § 255 ods. 1 CSP náhradu trov konania v rozsahu 100%, keď pre použitie ustanovenia § 257 CSP nevidel dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré by nemal žalovanej priznať nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu, v poradí prvým rozsudkom z 5. marca 2020 sp. zn. 9Co/65/2019 napadnutý rozsudok potvrdil a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd konštatoval, že naliehavý právny záujem na danom určení nemôže byť daný, pretože petit žaloby, jej skutkové tvrdenia a právne posúdenie sa neviaže na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatňovaného práva (rozhodnutie NSSR sp. zn. 5Cdo/548/2015 z 28. septembra 2016 publikované pod R 22/2017). Uviedol, že z rozhodvacej činnosti odvolacieho súdu je známe, že uznesením Okresného súdu Nitra z 26. marca 2019 pod sp. zn. 12U/4/2016 súd rozhodol o prijatí zložiteľa spoločnosti MH Invest s. r. o., IČO: 36724530 pre príjemcu MH Invest II, s. r. o., IČO: 50021150 do úschovy sumu 1.682.830,92 eura. Z uvedeného vyplýva, že žalobca na danom určení neosvedčil naliehavý právny záujem z tohto dôvodu, pretože sa môže domáhať nároku v konaní o úschovách. Preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

3. Na dovolanie žalobcu, Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací, rozsudok Krajského súdu v Nitre z 5. marca 2020 sp. zn. 9Co/65/2019 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie

konanie, keď konštatoval, že v okolnostiach preskúmvanej veci vykazuje postup odvolacieho súdu vo vzťahu k namietanej tzv. prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu znaky namietaného nesprávneho procesného postupu vyplývajúceho z § 420 písm. f) CSP (dovolací súd sa námietkami vyplývajúcimi z § 421 ods. 1 CSP ďalej nezaoberal). Dovolací súd uviedol, že z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že svoje rozhodnutie založil na právnom závere, že vo veci nie je daný naliehavý právny záujem, nakoľko vyhovením žaloby by sa nezmenilo právne postavenie žalobcu a nebolo ani zrejmé, aké právne dôsledky by malo mať prípadné vyhovenie žaloby. Naopak z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že žalobca na danom určení neosvedčil naliehavý právny záujem z tohto dôvodu, nakoľko sa môže domáhať nároku v konaní o úschovách. Toto právne posúdenie odvolací súd považoval za smerodajné, ale súd prvej inštancie ustanovenia konania o úschovách, ktoré sú upravené v siedmej hlave CMP, žiadnym spôsobom neposudzoval.

4. Následne Krajský súd v Nitre, rozhodujúc o odvolaní žalobcu, v poradí druhým rozsudkom z 3. februára 2022 sp. zn. 9Co/64/2021 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4.1. Uviedol, že danej veci je nesporné, že žalobca uzavrel so žalovanou kúpnu zmluvu ohľadne sporných nehnuteľností dňa 19. 06. 2015 a podal návrh na vklad vlastníckeho práva Okresnému úradu Nitra, katastrálny odbor, ktoré konanie po proteste prokurátora bolo zastavené. Po uzavretí kúpnej zmluvy vzniklo štátu podľa § 3 ods. 5 zák. č. 175/1999 Z. z. predkupné právo. Z rozhodnutia NS SR zo dňa 18. 05. 2018 sp. zn. 6Sžrk/3/2018, okrem iného vyplynulo, že okresný úrad posudzuje skutočnosti, ktoré môžu mať vplyv na povolenie vkladu ku dňu vydania rozhodnutia o návrhu na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Z uvedeného vyplýva, že okresný úrad skúma, či po uzavretí zmluvy do rozhodnutia o povolení vkladu nenastali skutkové alebo právne zmeny, ktoré by bránili vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Neprihliadnutie okresného úradu v konaní o povolenie vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností na schválenie predkupného práva štátu podľa § 3 ods. 5 zák. č. 175/1999 Z. z., obsahujúceho zmluvnú voľnosť povinného z predkupného práva ako vkladu, je podľa kasačného súdu v rozpore s účelom a cieľmi zák. č. 175/1999 Z. z. a porušením § 31 ods. 1 Katastrálneho zákona. Uvedené platí aj vtedy, ak predkupné právo štátu vzniklo až po uzavretí kúpnej zmluvy, ktorá je predmetom konania o povolení vkladu, keď okresný úrad je povinný skúmať, či po uzavretí zmluvy do rozhodnutia o povolení vkladu nenastali skutkové alebo právne zmeny, ktoré by bránili vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Vychádzajúc z tvrdení žalobcu je nesporné, že táto v skutočnosti nesledovala určiť vlastníctvo k nehnuteľnostiam, ale ide jej len o vyplatenie náhrady za vyvlastnené pozemky. Za danej situácie sa tak žalobca nemôže domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva, keď úspech vlastníckej žaloby, či žaloby na určení vlastníckeho práva, predpokladá, že žalobca preukáže existenciu skutočností, s ktorými sa právo vzniku vlastníckeho práva k veci (k nehnuteľnosti) spája. Žalobe žalobcu tak nemôže byť vyhovené pre absenciu naliehavého právneho záujmu na navrhovanom určení. Zo skutkového stavu je nesporné, že žalobca sa domáha určenia vlastníckeho práva do minulosti (ku dňu vyvlastnenia), hoci v skutočnosti sleduje vyplatenie náhrady za vyvlastnené nehnuteľnosti. Potom však žaloba o určení vlastníckeho práva nemôže plniť svoju preventívnu funkciu, čomu korešponduje požiadavka existencie naliehavého právneho záujmu.

4.2. V čase vyvlastnenia nebolo vedené vlastníctvo žalobcu v katastri nehnuteľností na základe právoplatného rozhodnutia správneho (katastrálneho) orgánu, a preto sa žalobca nemohol ku dňu vyvlastnenia považovať za vlastníka nehnuteľnosti, ktorý bol vyvlastnený. Žalobca určovacou žalobou sledoval to, že bude určený za vlastníka nehnuteľností ku dňu vyvlastnenia, a tým sa v konaní o úschove preukáže ako oprávnená osoba (vlastník) na vyplatenie náhrady za vyvlastnenú nehnuteľnosť. V konaní však z vyššie uvedených dôvodov nepreukázal, že bol vlastníkom nehnuteľností zapísaných v katastri nehnuteľností, a teda svoje tvrdenia o existencii jej vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia nepreukázal. Z uvedených dôvodov sa odvolací súd stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o nedostatku naliehavého záujmu žalobcu na požadovanom určení a skonštatoval, že naliehavý právny záujem žalobcu na určení vlastníckeho práva do minulosti (ku dňu vyvlastnenia) nie je daný, keď určovacou žalobou môžu byť určené len existencia práva, príp. právneho vzťahu existujúceho ku dňu vyhlásenia rozhodnutia, obsahom žaloby nemôže byť určenie práva za dobu minulú (rozsudok NS SR 8Cdo/156/2018 z 20. 03. 2019, 2Cdo/32/98, 2Cdo/131/06) (nejde v danom prípade o výnimku, že určitá vec patrí do dedičstva, resp. určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom určitej veci).

4.3. Odvolací súd tak mal za to, že žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem, a keďže táto základná podmienka prípustnosti určovacej žaloby v danom prípade naplnená nebola, nebol dôvod sa už ďalej zaoberať ďalšími dôvodmi zamietnutia žaloby (namietanými v podanom odvolaní, vrátane vzťahu ku konaniu o úschovách), pretože na výsledok odvolacieho konania by žiadny vplyv nemali. Pokiaľ žalobca poukázal na to, že v konaní pred odvolacím súdom pod sp. zn. 12Co/46/2019 bola konštatovaná existencia naliehavého právneho záujmu na totožnom určení, akého sa domáha i v tomto konaní, odvolací súd udáva, že rozhodovacia činnosť senátu 9Co v obdobných veciach je súladná s tým, ako rozhodujú i iné senáty Krajského súdu v Nitre v obdobných veciach, napr. vo veciach sp. zn. 5Co/68/2019, 5Co/147/2019, 6Co/42/2019, 6Co/73/2019, 6Co/171/2019, 6Co/9/2020, 8Co/297/2018, 8Co/87/2019, 25Co/9/2020, 25Co/58/2020 a pod., pričom vo všetkých týchto rozhodnutiach boli žaloby zamietnuté pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na danom určení a s takýmito závermi sa odvolací súd stotožňuje. Zároveň odvolací súd poukázal na viaceré uznesenia najvyššieho súdu, ktoré boli vydané v skutkovo obdobnej veci: sp. zn. 1Cdo/36/2020 z 27. 01. 2021, sp. zn. 4Cdo/143/2021 z 27. októbra 2021, sp. zn. 1Cdo/105/2021 zo dňa 27. októbra 2021.

4.4. Z uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým zamietol žalobu a zároveň potvrdil rozsudok aj vo výroku o trovách konania, keď súd prvej inštancie správne vychádzal z úspechu strán v spore. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanej, úspešnej v odvolacom konaní, priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca, jeho prípustnosť odôvodnil § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. c) /podľa obsahu písm. a)/ CSP. Žalobca žiadal zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátiť príslušnému súdu na ďalšie konanie. Taktiež žiadal o odklad právoplatnosti rozsudkov odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie.

5.1. Dovolanie v časti namietajúceho ustanovenia § 420 písm. f) CSP zdôvodnil nesprávnym procesným postupom porušujúcim právo na spravodlivý proces, ktorý mal spočívať v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia vyrovňavajúceho sa so všetkými podstatnými a relevantnými argumentami. Žalobca v návrhu na zmenu žaloby uviedol, že Rozhodnutím bolo vyvlastnené jeho vlastnícke právo k pozemku, nie vlastnícke právo spoločnosti MH Invest II, s.r.o., a teda náhrada za vyvlastnenie pozemku má byť vyplatená jemu. Tiež argumentoval, že sa už nemôže domáhať určenia, ako je uvedené v pôvodnej žalobe, t. j. že je vlastníkom pozemku v aktuálnom čase, pretože právoplatnosťou rozhodnutia o vyvlastnení sa ako vyvlastniteľka stala vlastníkom pozemku spoločnosť MH Invest, s.r.o. V návrhu na zmenu žaloby uviedol, že pre vyplatenie náhrady za vyvlastnenie pozemku musí preukázať, že bol vlastníkom pozemku ku dňu vyvlastnenia teda, že vyvlastnené bolo jej vlastnícke právo k pozemku. Túto skutočnosť môže preukázať jedine určujúcim rozsudkom súdu a bez takéhoto určenia sa jeho právne postavenie ohľadne vyplatenia náhrady za vyvlastnenie pozemku stáva ohrozeným a neistým. Svoj nárok odvodzoval od platnej a účinnej zmluvy uzatvorenej so žalovanou.

5.2. Nesprávne právne posúdenie veci v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP dovolateľ videl pri riešení otázky „vecnoprávných a záväzkovoprávných účinkov zmluvy“, pri ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (sp. zn. 2Cdo/184/2005, sp. zn. 1Sžr/15/2012) s tým, že zmluva ktorou dochádza k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je platná po podpísaní účastníkmi, pričom účinnosť zmluvy nastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy. Od daného okamihu sú účastníci viazaní prejavom vôle. Účinnosť zmluvy nastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy. Rozhodnutie správy katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nie je rozhodnutím, s ktorým by zákon spájal vznik účinnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnej veci. Odvolací súd sa podľa jej názoru odklonil od rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), keď v podstate stotožnil vecnoprávne a obligačné právne účinky kúpnej zmluvy s argumentom, že to, že nedošlo k povoleniu vkladu (kvôli predkupnému právu štátu) znamená, že nenastali vecnoprávne účinky (vlastnícke právo nebolo zapísané do katastra).

6. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedla, že dovolanie podané žalobcom je nedôvodné a navrhla ho odmietnuť, resp. zamietnuť a uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

7. Podľa § 444 ods. 2 CSP, ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (pozri napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/144/2019 alebo 2Cdo/91/2021, ktoré prešlo aj testom ústavnosti, viď IV. ÚS 578/2022 a v ňom odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4SŽ/165/95).

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

9. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a v spojitosti s tým označiť v dovolaní náležitým spôsobom tiež dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti neskúma dovolací súd správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia a na jeho riadne odôvodnenie, zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11.2. Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

12. Pretože dovolateľ namietal arbitrárnosť a nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd pristúpil k posúdeniu argumentačnej udržateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či napĺňa záruky garantujúce, že výkon spravodlivosti v danom prípade nie je arbitrárny (svojvoľný) a či je zachované právo dovolateľa na riadne odôvodnenie rozhodnutia.

13. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 zo dňa 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť

sa prejavuje ako extrémny nesúlاد medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájitelné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

14. K námietkam dovolateľa týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán významnými pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Sériá A, č. 254 -B, str. 49, § 30). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

15. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Podľa názoru dovolacieho súdu odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Z odôvodnení oboch rozhodnutí sú zrejmé právne úvahy odvolacieho aj okresného súdu, ktoré viedli k prijatiu konečného záveru. Súd prvej inštancie uviedol, čo je predmetom konania, aké skutočnosti tvrdili sporové strany, z ktorých vykonaných dôkazov vychádzal, ako ich vyhodnotil, jasne a zrozumiteľne vysvetlil, ktoré skutočnosti vzal za preukázané, teda z akého skutkového stavu veci vychádzal, ktoré ustanovenia zákona aplikoval a ako vec právne posúdil a zároveň sa vysporiadal s podstatnými vyjadreniami a námietkami žalobcu, aj žalovanej. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia citoval ustanovenia, ktoré aplikoval, a z ktorých vyvodil právny záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane žalobcu, čo ho v konečnom dôsledku viedlo k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby. Okolnosti, ktoré ho viedli k predmetnému právnemu záveru zdôvodnil konkrétne v bodoch 20. až 24. svojho odôvodnenia, v ktorých sa (podľa názoru dovolacieho súdu) dostatočne a preskúmateľne vysporiadal s právne relevantnou argumentáciou, a to aj odkazom na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v obdobných veciach. Ani v opravnom konaní súd nemusí odpovedať na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa

názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné, alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

15.1. Dovolací súd navyše pri posudzovaní dôvodnosti všeobecne namietaného porušenia procesných práv dovolateľa nezistil také nedostatky v postupe súdov nižšej inštancie, ktoré by odôvodňovali záver, že ich výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. odôvodnenie rozhodnutia zmätočné. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

15.2. Skutočnosť, že dovolateľ sa s názorom súdov nižšej inštancie nestotožnil, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Žalobca preto neopodstatnene namietal existenciu tejto vady v zmysle § 420 písm. f) CSP.

16. Dovolateľ vyvodzujúci prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP ďalej namietal, že v dôsledku nesprávneho právneho záveru odvolacieho súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu, bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces. Dovolací súd k tomu uvádza, že už podľa predchádzajúcej procesnej úpravy dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 7Cdo/26/2010, 8ECdo/170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani v súčasnosti (po 1. júli 2016) žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018, 9Cdo/86/2020).

17. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré nie sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Táto otázka má byť vymedzená tak, aby odpoveď na ňu priniesla vyriešenie právneho problému a zároveň aby jej právne posúdenie odvolacím súdom prinieslo všeobecné riešenie tej istej typovej právnej situácie.

18. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (v dovolaní nesprávne označený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP) dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie pri riešení otázky „vecnoprávných a záväzkovoprávných účinkov zmluvy“, pri ktorej sa odvolací súd podľa neho odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (sp. zn. 2Cdo/184/2005, sp. zn. 1Sžr/15/2012) s tým, že zmluva ktorou dochádza k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je platná po podpísaní účastníkmi, pričom účinnosť zmluvy nastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy.

19. Relevanciu podľa § 421 ods. 1 CSP má právna otázka (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 1 CSP), a pri ktorej s prihliadnutím na individuálne okolnosti veci (prípady) - zároveň platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

20. Právnym posúdením vecí je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

21. Právnu otázku, od ktorej riešenia sa mal odvolací súd odkloniť, formuloval žalobca v dovolaní (ods. 32-33) s oponentúrou, že zmluva, ktorou dochádza k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je platná po podpísaní účastníkmi, pričom účinnosť zmluvy nastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy; od daného okamihu sú účastníci viazaní prejavom vôle. K tomu dovolací súd uvádza, že platná zmluva o prevode nehnuteľnosti je len prvým právnym krokom a sama osebe bez ďalšieho právneho úkonu ešte nemá za následok nadobudnutie resp. prevod vlastníckeho práva. Musí k nej pristúpiť ďalšia právna skutočnosť, t. j. vklad do katastra nehnuteľností, ktorý má konštitutívne účinky. Až vkladom do katastra nehnuteľností sa nadobúda vlastníctvo a zmluva sa stáva účinnou. Vklad do katastra nehnuteľností sa uskutočňuje na základe právoplatného rozhodnutia príslušného správneho orgánu o jeho povolení.

22. K právnej otázke nastolenej dovolateľom ohľadom „vecnoprávných a záväzkovoprávných účinkov zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá je platná po podpísaní účastníkmi, pričom účinnosť zmluvy nastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy“, pri riešení ktorej sa odvolací súd mal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (sp. zn. 2Cdo/184/2005, sp. zn. 1Sžr/15/2012), je namieste upriamiť pozornosť predovšetkým na to, čím sa v skutočnosti dovolací súd v rozsudku sp. zn. 2Cdo/184/2005 z 28. februára 2006, ktorý bol publikovaný aj v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R

23. V posudzovanej veci odvolací súd dospel k záveru, že v čase vyvlastnenia nebolo vedené vlastníctvo žalobcu v katastri nehnuteľností na základe právoplatného rozhodnutia správneho (katastrálneho) orgánu, a preto sa žalobca nemohol ku dňu vyvlastnenia považovať za vlastníka nehnuteľnosti, ktorý bol vyvlastnený. V zmysle ust. § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak sa prevádza nehnuteľná vec na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo vkladom do katastra nehnuteľností, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Kúpna zmluva smerujúca k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je právnym dôvodom jeho prevodu, avšak uzavretá zmluva má len obligačné účinky a sama nespôsobuje prevod vlastníckeho práva. Platnosť a účinnosť zmluvy sa posudzuje nezávisle od ďalších, a to vecno-právných účinkov, ktoré nastanú až následne, a to vkladom do katastra na základe právoplatného rozhodnutia katastrálneho orgánu o povolení vkladu. Žalobca určovacou žalobou sledoval to, že bude určený za vlastníka nehnuteľností ku dňu vyvlastnenia, a tým sa v konaní o úschove preukáže ako oprávnená osoba (vlastník) na vyplatenie náhrady za vyvlastnenú nehnuteľnosť. V konaní však z vyššie uvedených dôvodov nepreukázal svoje tvrdenie o existencii jeho vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia.

24. So zreteľom na odvolacím súdom prijaté skutkové a právne závery je zřejmé, že v dovolaní absentuje také vymedzenie právnej otázky, od vyriešenia ktorej, reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu; z porovnania právnych záverov, na ktorých v napadnutom rozsudku založil svoje rozhodnutie odvolací súd (v čase vyvlastnenia nebolo vedené vlastníctvo žalobcu v katastri nehnuteľností na základe právoplatného rozhodnutia správneho (katastrálneho) orgánu, a preto sa žalobca nemohol ku dňu vyvlastnenia považovať za vlastníka nehnuteľnosti, ktorý bol vyvlastnený) s podstatou záverov najvyššieho súdu, ktoré vyjadril v rozhodnutiach uvádzaných v ods. 22 (sp. zn. 2Cdo/184/2005, sp. zn. 1Sžr/15/2012) nevyplýva, že by v preskúmvanej veci v právnych otázkach, ktorých sa týkajú tieto rozhodnutia - došlo zo strany dovolacieho súdu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolateľom nastolená právna otázka nezakladá žiadnu opodstatnenosť racionálnej právnej argumentácie v dovolacom konaní a nie je spôsobilá byť podkladom pre vyslovenie prípustnosti dovolania dovolateľa podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a príp. nesprávnosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom. (por. tiež 4Cdo/177/2021).

25. Nad rámec vecí najvyšší soud poukazuje na množství dovolacích rozhodnutí (napr. 1Cdo/105/2021, 1Cdo/172/2021, 2Cdo/61/2021, 2Cdo/91/2021, 2Cdo/113/2021, 4Cdo/24/2022, 4Cdo/134/2020, 4Cdo/143/2021, 4Cdo/177/2021, 7Cdo/63/2021, 7Cdo/164/2021, 7Cdo/207/2021 či 9Cdo/278/2021) a rozhodnutí ústavního soudu (napr. I. ÚS 544/2019, III. ÚS 117/2022, IV. ÚS 223/2020), v rámci kterých žalobce v skutkově i právně podobných sporoch nebyl úspěšný. Zároveň je potřeba dodat, že v uvedených sporoch nebyl žalobce úspěšný především z důvodu neprokázání naléhavého právního zájmu na určovací žalobě, které ustálené právní názory vyšších soudních autorit si odvolací soud v této posuzované věci také osvojil.

26. Dovolací soud tak uzavírá, že žalobce nepodstatně uplatnil dovolací důvod v zmysle § 420 písm. f) CSP, proto mu dovolání podle § 447 písm. c) CSP jako procesně nepřijatelné odmítl a ve zbytku části dovolání podaného podle § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolatel nevyjádřil dovolací důvody způsobem uvedeným v § 431 až § 435 CSP, proto dovolání aj v této části odmítl podle § 447 písm. f) CSP.

27. Žalovaná byla v dovolacím konání úspěšná, proto její dovolací soud na základě ustanovení § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP přiznal nárok na náhradu trov dovolacího konání v plném rozsahu.

28. Toto usnesení bylo přijaté senátem nejvyššího soudu poměrem hlasů 3:0.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.